

BALÁZS BÉLA: A CSEND

www.egyszeret.hu

Hol van, hol nincs...

Odafent azokban a havasokban, melyeknek a gerince szűz rózsaszínt mosolyog, amikor a völgyekbe belefekszik a szomorú este, van egy mély tölcser völgy, annak is a fenekén egy tó.

Jókora környékét is elkerülik az emberek, mert tündérek lakják a havasokat. Az a tó pedig a közepén van és abban lakik Csend.

Meredő sziklák elfogják a szálló felhőt, hogy az árnyékuk nesze se hallassék a völgybe; lent pedig szakállas, vén fenyők állják körül a tavat, tárt karokkal nehéz zöld függönyöket tartván, hogy szellő se érje. Nem rezdül azon soha egy fodor és nap se éri azt máskor, hanem csak álló délben, mikor egy szempillantásra megáll a világ órája. Sötét violaszínű a tó tükre, hanem a fenekéről csendes bíborizzás szivárog fel, mert ott van a gyönyörű nagy vörös korallpalota.

Abban a nagy vörös korallpalotában lakik a Csend, mióta a világ. Ő a legszebb, legfiatalabb a tündérek között, mert régibb valamennyinél és még egész fiatal volt az Isten, mikor őt teremtette. Neki van a legédesebb mosolygása, a legmélyebb tekintete is bűbajos, átlátszó fátylakba takarózva jár.

Gyakran kiszáll a tóból és lábujjhegyen lejön az embervidékre. A fűszál nem hajlik meg a talpa alatt, ahova pedig jártában ráborítja bűbajos, átlátszó fátylait, ott nem zúg az erdő, elhallgat a patak és nem dong a bogár. A mezőn pedig a barom dermedten csodál maga elé, hogy meg ne rezdüljön a nyakán a kolomp és a kutya a két első lába közé fekteti le a fejét.

Hát egyszer ily jártában egy borongós este kiért az erdő szélére. Ott is megpillantott egy kis nádfedeles viskót, amelyiknek az ablakában éppen kigyúlott a világosság. Odalopódzott a kunyhóhoz, körül leselkedett, aztán bekandikált az ablakon. Alacsony paraszti gerendás szobát látott, beteg öreg asszonyt szalmaágyon és egy siheder fiút, aki az asztalra könyökölt és az imént meggyújtott mécsesbe bámult bele.

A tündér rajta felejtette a szemét. Olyan nyakigláb, sovány, ügyetlen mozgású legény volt; olyan haloványképű, akinek összeszorul az ajka és a barna nagy szeme szüntelen forog, mintha tartana valamitől.

Hát nyugtalan lett a legény nemsokára. Felállt a székről és tétovázva nézett a fekete ablakba.

"Mi lel fiam?" - kérdezte halkán a beteg asszony, mert fájt neki a beszéd.

"Milyen csendesség lett odakint édesanyám."

"Bár csak bejönne már."

A fiú összerezte és ijedten nézett körül a szobában. "Milyen hangosan ketyeg az óránk! Soh'se hallottam még így."

Hallgatták az óra nyugtalan ketyegését, aztán megszólalt az öreg asszony: "Péter fiam, menj ki az erdőre és hozz egy marok rózsát, fázom. Hanem soká ne maradj, ha még életben akarsz meglátni, mert érzem, hogy a végét járom."

Szó nélkül kifordult a fiú a szobából, aztán futásnak eredt és meg sem állt az erdőig. Lelkendezve, nagy zajjal törte, szedte a rózsát, köhécsejt és füttyörészett és nem mert körülnézni a sötétben. Hanem mikor volt már egy marokra való, csak kihullott a kezéből és leült egy fatörzsre és a térdére lógatván a fejét, sírt-sírdogált, amíg belezsibbadt. Egyszer csak azt érzi, hogy selyem-puha, hűvös-könnyű fátyol borul rá. Erre fölkapja a fejét, hát ott áll előtte a tündér.

Fehérből volt a karja a holdsugárnál is, mint a kivetett hálót tartotta az átlátszó bűbajos fátylat, amelyik a fiúra borult. "Jól esik, Péter?"

"Jól esik" - hebegte rémülten és nem tudta elfordítani a szemét, csak nézett merően a violaszínű mély szemekbe, amelyek fenekéről csendes izzás szivárgott fel. Onnan értett, mintha tiszta beszéd volna. Mert a tündér ajka meg nem nyílt és hangja nem hallatszott.

"Én kiviszem a szívedből a fájdalmat Péter, ha szeretsz engem."

A fiú a melléhez kapott, mintha védeni akarná. "Hazamegyek anyámhoz, tüzet kell rakni, fázik" - avval felállt.

A tündér akkor hátrahajította a fejét, csábító mosoly vonaglott az ajkán és a pillái alól nézett rá: "Énhozzám gyere Péter - szeretlek."

És Péter érezte, hogy fonódnak köré selyempuha illatoshűvös fátylak, hogy altatják el a fájdalmát és húzzák egyre közelebb a tündérhez és egyszer csak látja, hogy a házuk az édesanyjával, meg körül az egész ismerős vidék távolodni kezd és süllyedni a messzeségbe, mintha felhőbe borulna. Ettől aztán úgy megijedt, hogy hirtelen erővel kiszakította magát a fátylak közül, felkapta a rózsét és futott haza inaszakadtából. A tündér bánatosan mosolyogva nézett utána.

Nem szólt Péter az anyjának semmit, csak lehajította a rózsét a kemence elé és rakni kezdte a tüzet.

"De nagy zajjal vagy fiam" - szólalt meg az öreg asszony. - "Mi lelt? A szemed is olyan meredt, mintha csudát láttál volna."

Péter elpirult, de csak szótlán maradt.

"Gyere ide fiam, hadd búcsúzzom el tőled, mert ütött az én órám. Holnap elindulsz te vándorútra. Látod-e ott a tűzhely fölött azt a tarisznyát? Abból ki nem fogy a régi kenyér, míg újat nem találsz. Hanem hagyok neked annál nagyobb kincset. Mert nagyobb baj az éhségnél az elhagyatottság." Az asszony sóhajtott, mert belefáradt a beszédbe. Aztán folytatta: "Nesze itt ez a karikagyűrű, húzzad az ujjadra."

Feljajdult Péter: "Édes anyám nagyon fáj ez a karikagyűrű az ujjamon. Úgy fáj, mintha a szívemre vertek volna a bronzot."

"Tudom fiam, hogy fáj, de csak tűrjed, mert ez csodagyűrű. Meg nem szabadulhatsz most már tőle, amíg annak az ujjára nem húzod, akit mindennél jobban szeretsz a világon. Ujjadon a gyűrű, szíveden az a bronz addig. Hanem ha annak az ujjára húzod, akit mindennél jobban szeretsz, akkor nem leszel többé elhagyatott, akkor azt soha el nem veszítheted." Az asszony megint pihent egy kicsit a beszédétől. "De vigyázz rá fiam, hogy kinek adod, mert ha nem az igazi, megölnöd vele. Az van ebbe a karikagyűrűbe." Az öreg asszony visszafeküdt a szalmára. "Áldjon meg az Isten fiam" - és behunyta a szemét.

Péter akkor rávetette magát az anyjára és rémülten rimázkodott: "Nem kell nekem a tarisznya, édesanyám! Nem kell a karikagyűrű se. Ne hagyjon egyedül édesanyám. Félek a csendtől!"

Az öreg asszony behunyt szemmel mosolygott: "Félsz?"

"Ne hagyjon egyedül édesanyám. Úgyis magát szeretem mindennél jobban a világon!"

Az öreg asszony csak mosolygott behunyt szemmel és csóválta a fejét.

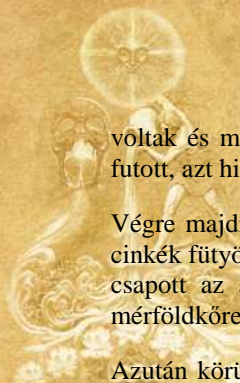
"De igen, igen!" - kiáltozta erőszakosan Péter és vörös lett az arca, avval lerántotta a gyűrűt az ujjáról és ráhúzta az anyjára.

Az öreg asszony csak mosolygott behunyt szemmel és nem mozdult többet.

Nagy csendesség lett a szobában. Az óra megállt, a tűz a kemencében elhamvadt és a mécses lángja nem lobogott, mintha megfagyott volna.

Péter felugrott és az ajtóra meresztette a szemét; úgy rémlett neki, hogy valaki belépett. Aztán tétován félve nézett vissza az anyja arcára. Ilyen békés tiszta mosolyt sohase látott még rajta. Összeszorult az a bronz a szívén. Ott ült a tündér az ágy szélén, gyöngé kezével simogatta az asszony fehér homlokát és Péterre mosolygott:

"Péter add nekem a karikagyűrűt." A fiú rémülten nézett az ujjára: hát ott volt a gyűrű. Csak feljajdult erre és kifutott a szobából. A tarisznyát a falon hagyta, az ajtót is nyitva hagyta. Csak rúgta a földet hosszú sovány lábaival: neki a rétnak, aztán be az erdőbe! A baglyok nyíva röppentek fel előtte és a megtaposott kígyók sziszegve nyúltak utána. A sűrűbe besütött a hold és az ezüstfehér foltok körül a mohán kiterült búbajos fátylak

voltak és mint a hálók hullottak köréje és a kusza fekete ágak utána nyúltak és belekapaszkodtak. Péter csak futott, azt hitte, fut valaki utána csendesen, lábujjhegyen, hogy a fűszál se hajlik a talpa alatt.

Végre majdnem összetörte már az abroncs a szívét és a térde roskadozott, de aztán szürkült már a hajnal és a cinkék fütyörészni kezdtek. Akkor könnyebbséget érzett Péter. Nemsokára kiért az országútra. Hideg hajnali szél csapott az arcába és a távolból ostorpattogást hallott. Attól is könnyebbséget érzett Péter. Leült hát egy mérföldköre pihenni.

Azután körülnézett figyelmesen és vizsgálta a sürgöncölöpöket, a közeli falu tornyát meg a távoli halmokat. Még a homlokát is összeráncolta, úgy vizsgálta, mégis eszébe jutott az este és nemsokára sürgöncölöpökről, falu tornyáról, távoli halmokról a tündér mosolygása rémlett feléje.

Akkor kavicsokat szedett és az egyik oszlopnak hajigálta, hogy megdobja. Vigyázva célozott és számolta, hogy tíz közül mennyi talál. De mindig kevesebb talált és kezdte már újra megszállni a rémület, amikor hangos dalt és zengő harmonika-szót hallott közeledni.

Arra nézett, hát egy derék szőke legény jött jó lépkedve, hogy az út porzott a talpa alatt. Nagy könnyebbséget érzett Péter, ha csak a harmonikás jókedvű, piros képe nézett. Mikor pedig az dalolva elmasírozott mellette, lehorgasztott fejjel, szó nélkül ballagni kezdett az oldalán, egyszerre lépkedvén vele a nótára.

A szőke legény haladt tovább. A nótát se hagyta abba, csak fél szemmel sandított kíváncsian az új cimborára.

Végtére megszólalt: "No te ugyan fázós legényke lehetsz, hogy most is olyan halovány a képed és úgy vacog a fogad."

"Nem vagyok fázós." - Péter egyre csak a csizmája orrát vigyázta, egyiket a másik után nyújtogatva előre.

Kisvártatva megint megszólalt a szőke: "Hogy hívnak, te halovány képű?"

"Péternek."

"No engem meg Pálnak. Hát aztán velem tartasz?"

"Igen."

Szótlanul ballagtak egy ideig, aztán megint a harmonikás szólalt meg. "Csendes legény vagy te Péter."

Vörös lett erre a Péter arca: "Hogy én csendes legény volnék?!" - kezdett hangosan kiáltozni. - "Dehogyan vagyok én csendes! Nem vagyok én!" - és hadonászott a hosszú sovány karjával. - "Csuha, azt a hétszentséges szűzmáriáját." - Aztán hirtelen elhallgatott.

A harmonikás csak álmélkodva nézte. - "No én csak furcsa Péternek hívlak ezentúl, mert furcsa legény vagy te. Nem bánom hát - egy kenyérnek két fele van, gyere velem vándorolni."

Szótlanul ballagtak megint tovább. Ragyogó meleg nap emelkedett a hátuk mögött az égre és a fehér országút úgy vakított, hogy csak az előttük nyúló árnyékukba tudtak belenézni. - "a tied hosszabb mint az enyim" - mondta Pál. - "Olyan, mint egy csámpás gyík" - és nevetett rá.

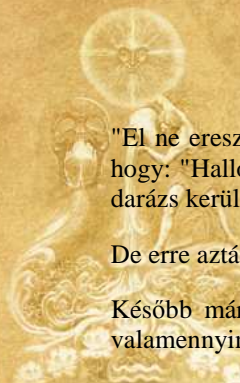
"A tied olyan mint egy teknősbéka."

"No Péter, dalolj már most velem, ha nem vagy csendes."

Avval rázendített a harmonikán, de ahogy Péter elkezdett dalolni, csakhamar rászólt: "Ne ordíts olyan istentelenül, hallod-e, mert elrontod a nótámat!" - Péter elhallgatott, akkor meg azt mondta: "No csak ne lógasd mindjárt az orrod, ha egy szót szólnak - hé! Gyere, gyere, te furcsa Péter!"

Mentek mendégéltek, sok földet bejártak. A pirosképű Pál dalolt nagy házak udvarán és harmonikázott kis kocsmákban a táncolóknak, úgy keresték meg a kenyérüket. Hol volt, hol nem volt. Akárhányszor nézett utánuk a kapuból egy gazda, mondván: "Kár az ilyen két derék legénynek csavarogni. Álljatok be hozzám szolgálatba." De ők rá se hederítettek.

Péter legjobb szeretett kocsmában lenni, kivált vasárnap este, mikor döngött-csörgött, mint a pokol. Pál egy hordó tetején ült a sarokban, húzta a harmonikát és nevetett, komázott a legényekkel. Péter pedig ott állt mellette a falnak támaszkodva, mozdulatlanul.

"El ne ereszd azt a falat hékás, mert eldül" - szóltak oda neki az egyik asztal mellől. Meg ilyen szó hangzott, hogy: "Hallod-e te harmonikás, hol szedted ezt a halványképűt, olyan ijedten jár körül untalan a szeme, mintha darázs kerülgetné az orrát."

De erre aztán visszaszólt Pál: "Ne bántsátok a cimborámat emberek, mert velem gyúlik meg a bajotok!"

Később már a legények közé ült, hogy elfelejtse a gyűrűt az ujján, az abroncsot a szívéen. Hangosabb volt valamennyinél és sokat ivott, pedig hamar a fejébe szállt a bor. Pál csak mosolyogta a hordó tetejéről.

Odaszóltak neki az asztal mellől: "Hallod-e harmonikás, furcsa legény ez a te cimborád. Úgy zajong, hogy majd felveti a kocsmát, de mosolyogni még nem láttuk."

"Hadd el!" - felelte Pál

Éppen egy álló esztendeje vándoroltak már együtt, mikor egy helyt vasárnap éjfél tájban egy ragyásképzű, kis feketeszemű ült Péterrel szemben.

Szóttanul hasalt a pohara mögött, hogy az álla majd az asztalt érte. Csak elnézte Pétert, hogy nem fér a bőrébe, végre azt mondja neki lassan:

"Ne ordíts meg hadonássz te olyan nagyon. Nem neked való a kocsmázás. Inkább való neked a csend."

Fejébe szökött erre Péternek a vére. Felugrott a padról és rávágott a ragyásra.

No, csendesség lett erre az ivóban, hogy a szomszéd nádasról behallatszott az éji madár rikoltása.

A ragyás felállt lassan és odalépett Péterhez. Pál meg halkán lecsúszott a hordó tetejéről. A ragyás megmarkolta Péter mellényét: "Mért volt ez, te halványképű?" - és felemelte az öklét. Hanem Pál félrelökte vállal: "Én rám is várj, hé!"

No, szörnyű ordítás támadt erre. Összeröfönt az egész legénység és csúnya nagy verekedés kezdődött. Péter csak álmélkodva nézte leeresztett karral, mintha semmi köze se volna hozzá. Azt se tudta, hogyan került közibük. Hanem a nagy kavarodásban egyszer csak látja, hogy mellbevágja a ragyás az ő cimboráját és az összeroskad. Közibük ugrott akkor, mintha csak valami bokrok volnának, fölkapta Pált a vállára és körülcsapott a hosszú sovány karjával, utat is nyitott az ajtóig, csak mint valami ágbogak között. Aztán uccu ki az éjszakába.

Reggelre kelve letette végre egy hancsik mellett. De nem soká kellett Pált költögetni. Mikor a fényes nap az arcába sütött, mindjárt kinyitotta a szemét. Előbb a harmonikája után nyúlt, hogy nem törték-e össze. Aztán fölkel, leverte a port a nadrágjáról és azt mondta: "No ez is megvolt, gyerünk tovább".

Mentek hát, mendegéltek. Olyan gyönyörűen mint az arany sárkány szállt fel a nap. De Pál hallgatag volt.

Péter aggódott: "Fáj-e még az ütés?" - kérdezte végtére.

"Már el is felejtettem."

Péter aprózta a lépést és nyugtalanul nézett jobbra-balra: "Szólalj meg hát, vagy gyújtsunk rá egy nótára." El is kezdte mindjárt. De a harmonikás megfogta a kezét: - Csendesen Péter. Minek mindig az a hejehuja. Ballagjunk csak úgy egymás mellett."

Csak úgy ballagtak hát egymás mellett. Péternek úgy rémlett, hogy jó valaki a hátuk mögött suhanó lépéssel, de nem mert hátranézni.

Elérkeztek egy rengeteg erdőbe. "No," - mondja Pál - "üljünk le itt az árok partjára déli pihenőre. Szép pipacsok vannak itt."

Mikor leültek egymás mellé, azt kérdi Péter lesütött szemmel: "Mért nem tréfálsz meg dalolsz mint máskor?"

A harmonikás ránézett hosszan és ezt felelte: "Mert az jutott eszembe te furcsa Péter, hogy mi barátok vagyunk."

Erre a szóra Péternek a szívéen úgy összeszorult az abroncs, hogy elfordította az arcát. Nagyot hallgattak.

Aztán megszólalt megint Pál, mondván: "De tündöklő, fényes ez a mai nap. Nem lebben árnyék, még csak a pillék se röpködnek. Mind leült a maga virágjára."

Péter erre hirtelen felállt és körültekintett pislogó bizonytalan nézéssel: "De hallatszik ma minden!" - szólalt meg, de olyan halkán, hogy Pál alig értette a szavát. - "Idehallik a kocsizörgés a harmadik határból és ha egy makk hull le bent az erdőben. Mintha üvegből volna a világ."

Aztán megint nagyot hallgattak. Egyszer megszólal Pál: "Hallasz-e olyan muzsikát, mintha száz kicsiny meg nagy ezüstharang csöngene?"

"Nem," - felelte Péter és félénken nézte a harmonikást.

Arra jött éppen egy parasztember.

"Nem tudja kend megmondani, micsoda harangozás az, amit az erdőből hallok?"

"No ha hallja kend, akkor ritka ember kend."

"Micsoda harangozás az?" - türelmetlenkedett Pál.

"Már csak a Muharos lesz az."

"Ki az a Muharos?"

"Ennek a rengeteg erdőnek a közepében van egy nagy hegy, annak a tetejében lakik egy óriás..."

"Nem mutatná meg kend az útját?" - vágott a szavába Pál egyre türelmetlenebbül.

"Nincs oda út. Induljon a hang után, ha hallja. Indulok én is a magam útján," - avval rántott egyet a tarisznyáján és elindult.

"No te furcsa Péter, gyerünk Muharoshoz."

"Ne-ne-ne menjünk," - dadogta Péter, - "messzi van még a város, gyerünk tovább."

"Márpedig én nem megyek tovább, amíg meg nem tanultam ezt a nótát. Te meg ha szeretsz engem, velem jössz."

Még jobban összeszorult Péter szívéen az abroncs erre a szóra. Csak elindult a harmonikás után.

Mikor már jó mélyen haladtak a sűrű, zöld sötétségben, megkérdi Pál:

"No te furcsa Péter, hallod-e már a muzsikát?"

"Hallom."

Egyszer csak elértek egy nagy hegy tövibe, "Ide kapaszkodjunk fel" - mondta Pál. "Mert úgy hallatszik ide le, mint az orgona a templom kórusából."

Nagy ügyel-bajjal kapaszkodtak a meredek, éles sziklák között. Meg-megálltak pihenni. Olyankor Pál hallgatódzott, aztán felállt mondván: "Gyerünk Péter, siessünk." Péter meg se szólalt.

Végre felértek egy kis laposra. Nagy, sötét kövek álltak kétoldalt, szembe kilátás volt a napos rónaságra. Hanem a hátuk mögött a sziklafalban árnyékos, hűvös nagy barlang szája nyílt. Onnan ömlött ki a zene.

Hát megfordultak és beléptek a kapuja alá. Olyan óriási cseppkőbarlang volt, hogy a boltja meg háta sötétségbe veszett. Száz rózsaszínű meg sárga, átlátszó cseppkőoszlop, vékony meg vastag, nyúlt a padlóról fel a kupola sötétségébe. Az óriás Muharos ott állt a közepében. A két vállára omlott le a fehér haja. Az övén volt keresztülhúzva a fehér szakáll. A szemöldöke olyan hosszúságú volt, hogy alig villogott ki alóla a szeme bogara.

A bal kezében nagy ezüst kalapácsot tartott, a jobb kezében meg egy kicsit. Azokkal ütögette a vékony meg vastag, rózsaszín-sárga átlátszó cseppkőoszlopokat. Az egész barlang reszketett a leggyöngébb hangra is.

Látta az öreg Muharos a két árnyékot becsapódni a barlang száján. De még egy ideig ütögette az oszlopokat, amíg befejezte az áriát. Mikor pedig lassan leeresztette mind a két karját, fölnézett a sötét kupolába és mozdulatlanul figyelte, hogy zeng utána a barlang, amíg egészen el nem hangzott. Azután a balkezebe fogta mind a két kalapácsot, a jobbat pedig, a tenyerét elébb a combjához törülvén, a jövevények felé nyújtotta: "Isten hozott legények, kerüljete bejebb".

Pál belecsapott a tenyerébe: "Adjon Isten jó napot kendnek is".

Péter egy lépéssel hátrébb állt és nem szólt semmit.

Az öreg hosszan végignézett rajtuk, azután azt mondta: "Meleg nap van máma. Üljetek csak oda az asztalhoz a bejárat alatt. Jól esik majd egy kis ital. Onnan leláttok az egész napsütötte világra, magatok meg hűvösben vagytok." Avval elindult a barlang feneke felé.

Sötétzöld, egy darab ragyogó kőből faragott asztal volt az; ugyanolyan három karosszék állt körülötte. Leültek a legények jobbról és balról és olyan csendesen kuporogtak a nagy kőszékekben, mint két megszeppent gyerek.

Hamarosan visszajött a vén Muharos. Szikrázó hegyi kristályból csiszolt nagy korsót hozott teli sötét vörösborral és három szikrázó kristálykelyhet. Mikor letette az asztalra, megcsendültek, mint a citera. Azután a legények közé ült és töltött: "Nohát éltessen az Isten. Ritkán talál ide hozzám ember".

A kocintás úgy csengett, mint hirtelen elfojtott csengő leánykacagás és Péter kezében megrezdült a kristálykehely.

"Nem ittam még ilyen erős, illatos bort", mondta Pál. "Olyan, mintha a föld szívévére volna."

"Olyan" - bólintott rá a vén Muharos. "Hanem a te halovány cimborád nem az ízéért issza, hogy egy hajtásra issza."

Aztán nagyot hallgattak. Az öreg egyre töltögette a poharakat, végre megkérdezte: "Mi járatban vagytok?"

"Csak vándorolunk. Bejárjuk a világot."

"Miért?"

"Nem tudom. Hajt a vágó." Azután hozzátette szerényen. "Ide nótát tanulni jöttem, ha megengedi."

A vén Muharos nem felelt, hanem Pétert figyelte hosszan, aztán megkérdezte tőle: "Hát téged mi hajt?"

"Nem tudom" - felelte az és lecsüggesztette a fejét; hanem akkor a kelyhe fölé hajolt, ahonnan kerek, bíborsötét szem nézett vissza rá. Akkor behunyta a szemét és a homlokát a hideg kőasztalra fektette. A vén Muharos pedig csendesen Péter tarkójára tette a kezét.

Pál erein végigcsurgott a bor. Hátravetette magát a kőszékében, de le nem vette a kezét a kristályról, úgy nézett ki táguló szemekkel a messze vidékre.

"Vén Muharos" - szólalt meg mámorosan - "úgy hever alattunk ez a mozdulatlan, napos rónaság, mintha tündöklő selyemből volna szöve."

Füzespartú, csillogó folyók kígyóztak keresztül rajta; fehér gulyák deleltek és imitt-amott cserepes, meg nádfedelű faluk, szintén mint összebújt nyájak hevertek a napon. Halmok és völgyek és a távolban tornyos, kéményes városok füstje keveredett el a messzeség sugaras párájával.

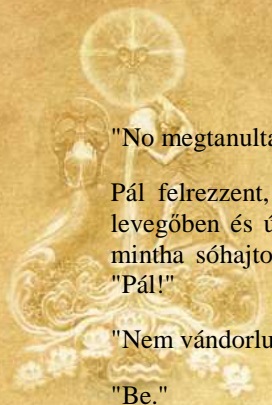
"Lám, öreg Muharos, ha erről a kőről, mint egy trónusból, az egész világot láthatnám, így, sose kíváncznék le innen, hogy megnézzem, mi van ott a hegyek mögött. Hallga csak! Nem zúg az erdő és nem zörög a haraszt. A gulya lehevert, hogy meg ne csörrenjen a kolomp és a kutya a két első lába közé fekteti a fejét. Milyen nagy csöndesség bontja fölénk a szárnyait!"

"Közeleg a dél," - mondotta Muharos. Levette Péter fejéről a kezét és felállt. - "Be kell harangoznom. Hallgasd, harmonikás és tanul meg, ha tudod." - Avval belépett a barlangba.

Nemsokára megkondultak az első nehéz, nagy ütések. Mintha a föld közepéből jött volna a hang és maga a föld szólalt volna meg. Azután beleszikrázott a vékony oszlopok csilingelése. Pál behunyta a szemét és az asztalra könyökölt, a két ökle közé szorítván a fejét.

A harangütések, mint a ragyogó aranykerekek gördültek végig, egy a másik után a mozdulatlan, napos rónaságon.

Mikor az utolsó is végig gördült és belefoszlott a reszkető párába, nagy csendesség lett. A vén Muharos megállt az ajtóban és a két legény még úgy ült ott mozdulatlanul, az egyik a homlokát az asztal lapjához szorítva, a másik a fejével a két ökle között.

"No megtanultad-e, harmonikás?" - szólalt meg az öreg kiszáradva.

Pál felrezzent, mintha álomból ébredt volna; aztán felállt, lekötötte a hátáról a harmonikát, megforgatta a levegőben és úgy elhajította, hogy nagy ívben röpült le a hegyről a mélységbe, még szólt is egyet röptében, mintha sóhajtott volna; azzal sápadtan visszaült a helyére Pál és felhajtotta borát. Péter rémülten felkiáltott: "Pál!"

"Nem vándorlunk többet, cimbora! No, te vén Muharos, eldobtam a harmonikámat. Befogadsz-e tanulóinasnak?"

"Be."

Pál hátrafeküdt a székében; boldog volt és mámoros. "Látom most már innen az egész világot. Mért reszketsz úgy, te furcsa Péter, mint a nyárfalevél? Nézz le, itt van elébed terülve, mint egy hímezett selyemkendő."

"Gyerünk innen," - hebegte Péter.

"Minek csavarognánk? Ha igazán szeretsz, itt maradsz velem csendesen a vén Muharosnál."

Péter szívén az abroncs úgy összeszorult, hogy megmarkolta a karikagyűrűjét.

"Mindennél jobban szeretlek téged. Gyere innen."

Pál félig lehunyta a szemét és mámorosan mosolygott: "Hallga, te furcsa Péter, elült minden zaj. Egy fűszál se rezzen, egy nyugtalan gondolat se rezdül az egész napfényes világon. Megállt a világ órája."

"Itt a dél," - mondta csendes erősen a vén Muharos.

Péter hirtelen áthajolt az asztalon és Pál ujjára húzta a karikagyűrűt. Az behunyta a szemét, a keze lecsúszott a kristálykehelyről és mámoros-csendesen mosolygott.

A nagy kristálykorsóban pedig, az asztal közepén füstölni kezdett a vörös bor. Bíbor párák emelkedtek lassan gomolyogva és lebegő, átlátszó fátylak voltak és bennük a tündér. Péter felé tárta, borította a bűbajos bíborfátylakat: "Péter, add nekem a karikagyűrűt."

Az ujjára néz Péter, hát ott a gyűrű. Csak fölajdult erre, egyet fordult és rohant le hanyatthomlok a hegyről. Vissza se nézett többet se Pálra, se a vén Muharosra. Futott, futott keresztül az erdőn, végig az országúton. Futott, futott tanyák mellett el, falvakon keresztül. A kutyák az inába eredtek és a gyerekek hujántottak utána. "Nézd a bolondot! Boszorkány üzi! Vigyázz, hé, mert elveszted a lábad."

De Péter csak futott, mert azt hitte, fut valaki utána suhanó léptekkel, melyek alatt a fűszál se hajlik.

No de elérkezett egy nagy városba. Olyan nagy volt ott a szekerek zörgése és a kéményes gyárak robogása, hogy majd megsiketült és a zsvajgó emberáradat majd leverte a lábáról. Nagy könnyebbséget érzett ott Péter. Álmélkodva nézelődött körül. És irigykedett azokra az emberekre, hogy bár ő is találna valamit, amiért úgy kiabálhasson és hadonászhatson. Minduntalan a legzajosabb gyárak között kóborolt.

Rászólt az egyik ajtóból egy bőrkötényes, kormosöklű: "Hallja, hé, mit ácsorog maga itten, talán bizony munkát keres? Jöjjön csak be, jöjjön, éppen gazdátlan az egyik üllő."

Összerezzent Péter a szóra és elindult némán a bőrkötényes után, mint a parancsra.

Odabent búgtak a kerekék, csattogtak a szíjak, döngött a kalapács az üllőn és békétlen, izgatott volt a munkások tekintete. Szeretett ott lenni Péter. Hát felcsapott és be is állt mindjárt az üllője elé.

Hát mikor egy hét múlva osztották ki a bért, azt mondja a felügyelő: "Te Péter, mostantól előbbre fogsz haladni," - a többi munkásnak pedig azt mondta: "Lássátok, ez a munkás. Első a műhelyben és utolsónak teszi le a kalapácsot és csurog róla a verejték, úgy dolgozik."

Mikor az este összeültek néhányan a kocsmában, ezt beszélgették:

"Előbbre haladt az a furcsa Péter."

"Én bizony nem irigylem."

"Én sem. Mért is dolgozik az olyan lelkeszakadva."

"Nem telik öröme a munkában, sose fütyörészik."

"Én is azt mondom. Hanem olyan, mintha félne letenni a kalapácsot."

"Olyan."

"Valami furcsaság lehet a dologban. Aztán mindig idejár közénk a kocsmába. Iszik is velünk. Két-három korsóval is megiszik. Mégse tudott még egyikünkkel se megbarátkozni."

"Titka van."

Akkor benyitott Péter és köszöntötte őket halkán: "Adjon Isten jó estét."

"Adjon isten," - felelték a munkások. Péter közéjük ült, koccintgatott és beszélgetett velük, hanem azok csak csodálkoztak rajta; Péter pedig őrajtuk.

Lányok is dolgoztak a gyárban. Este, ha vége volt a munkának, már a nagy téglásudvarban kezdődött a hangos tréfa, cicázás. Volt egy köztük, egy fekete hajú, parázs-szemű, az volt a legszebb. Ilonának hívták és ha dalolva, tapsolva végigtáncolt az udvaron, mind megbolondította a legényt. A legszabadabb szája neki volt, kikezdett mindegyikkel, de valamennyinek fittyet hányt és tudták, hogy csak neki nincsen szeretője.

A gyári lányok irigykedtek rá, hanem azért köréje gyülekeztek, mint valami vezér köré, mert megbecsülték. Olybá vették, mint a legjobb katonájukat a legényekkel való csetepatéjukban és jól esett nekik, ha megszégyenített egy férfit, mint az elégtétel a maguk gyöngeségéért.

Péter is a tréfáló cicázó csoporttal ment ki esténként a gyárból. Szótlanul kullogott néhány lépésnyire mögöttük, amíg csak szét nem oszoltak.

Hát egyszer összesúgtak a lányok. "Nézd a, megint itt jön a hátunk mögött az a nyakigláb, haloványképű."

"Ugyan mit akar, ha olyan fennen hordja az orrát, hogy meg nem szólított még egyikünket se?!"

"Még csak nem is köszön."

"Dehogy hordja az fennen az orrát. Nem látod, hogy lehorgad?"

"Csak bamba szegény, vagy félkegyelmű." Nagyot nevettek erre a lányok.

Ilona akkor lopva hátranézett. Péter éppen egy gázlámpa alatt jött el és a szemük összetalálkozott.

Azt mondta akkor Ilona: "No kezdjek-e egy táncot evvel a málészájúval, lányok?"

A lányok meg biztatták: "Jó lesz! Nagyszerű lesz! Rajta Ilona, rajta!"

"No hát menjetek csak előre és bújjatok oda a második sarok mögé. Én majd bevárom itten. Mire odaérünk már elő is jöhettek nevetni. No hát!"

Ilona nagyot lélegzett, aztán megállt és végig simított a frizuráján.

Odaérkezett Péter, hát rámosolyog Ilona és súgva mondja: "Adjon Isten jó estét."

"Adjon isten, Ilona," - felelte Péter és kezét nyújtott.

A lány meglepetve hallgatta, hogy olyan csendes öröm van a hangjában, mintha már régóta barátkoznának. Azután azt mondja: "Hát olyan ember maga, hogy elébe kell jönni? Mi? Mért nem jön oda soh'se hozzám?"

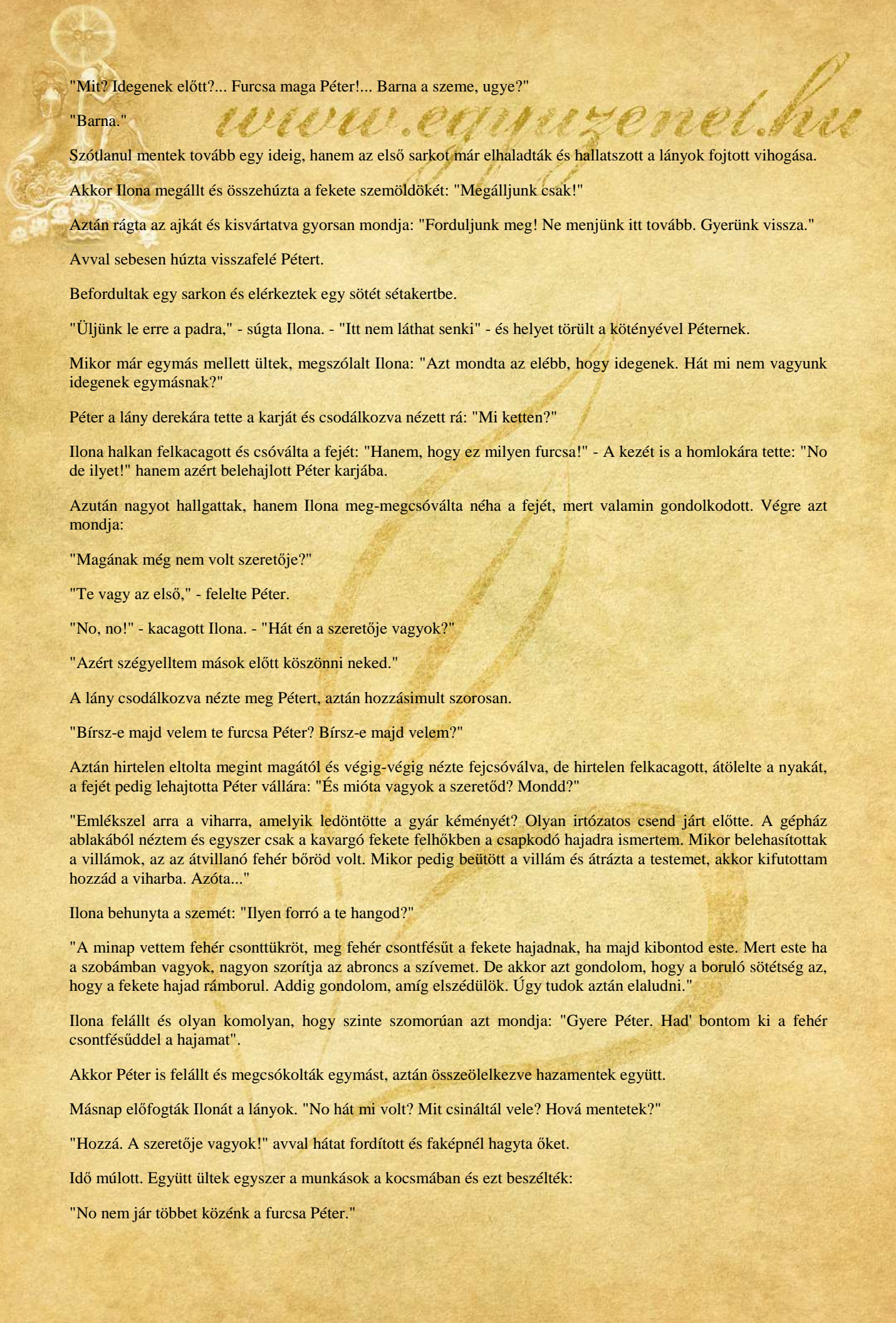
Egészen odalépett Péter mellé és a karjába akasztotta a karját: "Gyerünk hát, sétáljunk tovább. Azt hiszi maga, hogy nem látom, hogy utánam jár és mindig rajtam a szeme? Mért nem szólított meg?"

"Mert voltak ott mindig mások is," - felelte Péter.

"Úgy-e? Hát mit bántja az magát, ha más is van ott? Egy jó napot csak köszönhetett volna?"

"Nem. Idegenek előtt szégyelltem."

Ilona meglepetve nézett fel a Péter szemébe.

"Mit? Idegenek előtt?... Furcsa maga Péter!... Barna a szeme, ugye?"

"Barna."

Szólanul mentek tovább egy ideig, hanem az első sarkot már elhaladták és hallatszott a lányok fojtott vihogása.

Akkor Ilona megállt és összehúzta a fekete szemöldökét: "Megálljunk csak!"

Aztán rágta az ajkát és kiszáradva gyorsan mondja: "Forduljunk meg! Ne menjünk itt tovább. Gyerünk vissza."

Avval sebesen húzta visszafelé Pétert.

Befordultak egy sarkon és elérkeztek egy sötét sétakertbe.

"Üljünk le erre a padra," - ságta Ilona. - "Itt nem láthat senki" - és helyet törült a kötényével Péternek.

Mikor már egymás mellett ültek, megszólalt Ilona: "Azt mondta az elébb, hogy idegenek. Hát mi nem vagyunk idegenek egymásnak?"

Péter a lány derekára tette a karját és csodálkozva nézett rá: "Mi ketten?"

Ilona halkán felkacagott és csóválta a fejét: "Hanem, hogy ez milyen furcsa!" - A kezét is a homlokára tette: "No de ilyet!" hanem azért behajlott Péter karjába.

Azután nagyot hallgattak, hanem Ilona meg-megcsóválta néha a fejét, mert valamin gondolkodott. Végre azt mondja:

"Magának még nem volt szeretője?"

"Te vagy az első," - felelte Péter.

"No, no!" - kacagott Ilona. - "Hát én a szeretője vagyok?"

"Azért szégyelltem mások előtt köszönni neked."

A lány csodálkozva nézte meg Pétert, aztán hozzásimult szorosan.

"Bírsz-e majd velem te furcsa Péter? Bírsz-e majd velem?"

Aztán hirtelen eltolta megint magától és végig-végig nézte fejcsóválva, de hirtelen felkacagott, átölelte a nyakát, a fejét pedig lehajtotta Péter vállára: "És mióta vagyok a szeretőd? Mondd?"

"Emlékszel arra a viharra, amelyik ledöntötte a gyár kéményét? Olyan irtózatossá csend járt előtte. A gépház ablakából néztem és egyszer csak a kavargó fekete felhőkben a csapkodó hajadra ismertem. Mikor belehasítottak a villámok, az az átvillanó fehér bőröd volt. Mikor pedig beütött a villám és átrázta a testemet, akkor kifutottam hozzád a viharba. Azóta..."

Ilona behunyta a szemét: "Ilyen forró a te hangod?"

"A minap vettem fehér csonttükröt, meg fehér csontfésűt a fekete hajadnak, ha majd kibontod este. Mert este ha a szobámban vagyok, nagyon szorítja az a broncs a szívemet. De akkor azt gondolom, hogy a boruló sötétség az, hogy a fekete hajad rámborul. Addig gondolom, amíg elszédülök. Úgy tudok aztán elaludni."

Ilona felállt és olyan komolyan, hogy szinte szomorúan azt mondja: "Gyere Péter. Had' bontom ki a fehér csontfésűddel a hajamat".

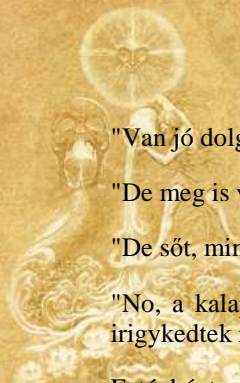
Akkor Péter is felállt és megcsókolták egymást, aztán összeölelkezve hazamentek együtt.

Másnap előfoglalták Ilonát a lányok. "No hát mi volt? Mit csináltál vele? Hová mentetek?"

"Hozzá. A szeretője vagyok!" avval hátat fordított és faképnél hagyta őket.

Idő múlt. Együtt ültek egyszer a munkások a kocsmában és ezt beszéltek:

"No nem jár többet közénk a furcsa Péter."

"Van jó dolga!" - mondta az egyik és összenevettek.

"De meg is változtatta azt a szerelem. Nem veri már az üllöt olyan istentelenül, hogy csurogna a verejték róla."

"De sőt, mintha munka közben is mindig hallgatódzna."

"No, a kalapácsot se fél most már letenni, hanem ugyan siet vele." És megint összenevettek a munkások és irigykedtek rá.

Esténként a nagy téglás udvaron Ilona várta Péter. Csendesen várta, nem cicázott, aztán kézenfogták egymást és haza mentek. De csak némaság volt a csendességük, mint a csendesség vihar előtt.

Ha Ilona kibontott haja lobogott körülötte, az volt Péternek a kavargó fekete felhő; ha kivillant a fehér bőre, az volt a felcikázó villám és ha megölelték egymást, az volt Péternek, mikor belerohant a viharba.

Idő múltott és egyre forróbb lett a szerelmük. Nem is gondolt már Péter gyűrűre az ujján, abroncsra a szívéen.

Éppen egy félesztendő múlva, egy szombat este hazavitték a bérüket. Hát két nagy kosár vörös patyolat rózsát vásároltak útközben és otthon rózsalevéllal hintették be a szobapadlót és az egész szobát. Rózsalevéllal vetették meg az ágyukat magasra; süppedő, hűvös rózsalevéllal feküdtek; felhőben kóválygott a részegítő illat és mint a sötét rubint izzott a kis szoba, mikor besütött a hold.

Láz gyúlt a vérükben és ölelkeztek egész éjszaka.

Mikor pirkadt a hajnal és derülni kezdett a rózsaszoba, bágyadtan heverték egymás mellett és kibámultak az ablakon. Akkor megszólalt Ilona egészen csendesen: "Pirkad a hajnal. Ugye, mintha rózsalevéllal volna tele föld is, ég is. Az egész világ nagy rózsalevéllal vetett ágyunk minékünk".

Azután hallgatták hogyan nő és derül odakint a reggel.

Ilona azt mondja: "Milyen nagy, győzelmes csendesség van, mintha nem volna kettőnkön kívül élő a világon. Most vagyok boldog. Most! Ne mozduljunk Péter. Tedd vissza a karomra a fejedet."

Hanem Péter nyugtalanul feltámaszkodott: "Mért csendesedtél úgy el Ilona? Ne! Ne hallgatózz! Gyer, ölelj meg inkább".

"Nem, Péter! Hadd a fejedet a karomon. Látod, most boldog vagyok. Ha ölelkezünk, mintha dulakodnánk, hogy korlátokat törjünk le, amik köztünk vannak és mégse tudnánk egymáshoz elérni. De soh'se éreztem magam ilyen egynek veled, mint most. Mintha elsüllyedne minden, ami közöttünk van és ez a csend összesmosna bennünket, mint egy nagy folyó. És mintha minket titkolna el ez a csend élet és halál elől. Te nem úgy érzed?"

Péter feltámaszkodott, de nem felelt. Ilona meglepetve és féltéken nézte: "Mért nem felelsz, Péter? Hova nézel? Péter felelj, mért változott el úgy az arcod?"

Akkor megszólalt Péter: "Nem úgy érzem Ilona. Nekem összeszorul tőle az abroncs a szívemen."

"Édes Péter, mi lelt?"

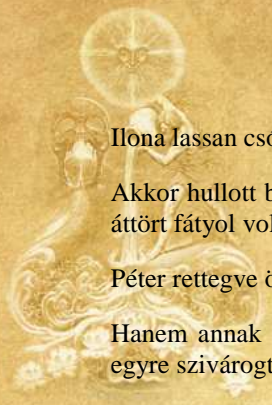
"Ha Csend rámborítja a fátylait, akkor én köröttem elsüllyed minden, mintha ködbe borulna, nemcsak az, ami köztünk van. Akkor anyám és a harmonikás és a vén Muharos és te és minden elsüllyed, mintha soh'se éltetek volna, hanem csak álmodtam volna rólatok."

Ilona féltéken hátrébb húzódott Pétertől és majdnem sírva mondta: "Péter, Péter, hova nézel!"

"Mikor a tündér felém tárja a fátylát, akkor azt érzem, hogy örök havason élek ezer évek óta és minden bajom és örömöm csak tűnő álom volt. Akkor elmúltok mellőlem, akiket szeretlek, mintha rég meghaltam volna. Akkor azt érzem, hogy sohase volt dolgom emberekkel, hanem csak örök csendes tündérekkel, akik ezer évek óta szállnak és kelnek körülöttem a végtelenségben."

Ilona arcán lassan csordultak le a könnyek. "Péter," - mondotta, - "nem is engem szeretsz te akkor mindennél jobban a világon."

Úgy összeszorult erre a szóra Péter szívéen az abroncs, hogy megmarkolta a gyűrűt az ujján: "Ilona, Ilona, mért mondsz ilyet?! Hát nem látod? Hiszen nem akarom, hogy elvegyen a csend. Azért mondtam: gyere, ölelj meg, Ilona!"

Ilona lassan csóválta a fejét és a becsukott pillái alól szivárogtak a könnyek.

Akkor hullott be hangtalanul pendülve az első napsugár az ablakon: millió porszem szikrázott benne és ezüsttel áttört fátyol volt.

Péter rettegve ölelte magához az asszonyt: "Ilona, Ilona!"

Hanem annak hátracsuklott a feje, hogy a fekete haja leomlott a vörös rózsalevelekre és a csukott pillái alól egyre szivárogtak a könnyek.

Péter hirtelen Ilona ujjára húzta a gyűrűt.

Akkor a napsugárban megjelent a tündér; ezüsttel áttört szikrázó fátylát Péter felé tárta és puha, édes mosoly vonaglott az ajkán: "Péter, add nekem a karikagyűrűt."

Péter leeresztette az asszonyt a rózsalevelekre és az ujjára nézett, hát ott volt a gyűrű.

Feljajdult erre és ruhát is alig kapkodott magára futtában, úgy menekült ki a szobából, ki a városból és kimenekült volna a világból is.

Elkerülte most már a tanyákat is, még az országutakat is és azt mondta: "Mi kereső volnék én most már az emberek között. Kinek adhatnám most már a gyűrűmet, ha elvesztettem az anyámat is, harmonikást is, meg Ilonát is? Inkább megyek a vadállatok közé. Ha szét nem tépnek, majd csak összetöri az abroncs úgyis a szívemet."

Úgy kódorgott Péter erdőn meg réten, mint a vad és el akarta magát emészteni.

Hanem egy este nagyon csöndes vidékre ért és akkor távoli kápolnaharangszó ütötte meg a fülét. Arra fordult arccal, mert olyan édes tiszta volt az a harangszó, hogy jól esett Péternek mint egy ital friss víz. Elindult hát a hang irányába.

Három nap meg három éjszaka ment és egyre csengett távolról halkán az édes tiszta harangszó.

Az első nap olyan néma vidékre érkezett, hogy ott a fűszál se zizzent és a lépése se hallatszott.

A második nap olyan vidékre érkezett, ahol nagy lepkék szálldogáltak, úsztak a levegőben és halkán énekeltek, hanem százszor szebben, mint a madarak.

A harmadik nap olyan vidékre érkezett, ahol a rétek teli voltak óriási virágokkal és mikor Péter elment közöttük, akkor halk kórusban énekelt az egész mezőség.

De Péter nem állott meg, hanem csak ment a távoli kápolnaharangszó után és a harmadik nap végével elérkezett egy rengeteg erdőbe...

A völgyekbe éppen belefeküdt a szomorú este. Péter felnézett, hát megpillantja a havasokat, amint szűz rózsaszínt mosolyognak le rá. Csak rajtuk felejtette Péter a szemét és nem állta meg, hogy vissza ne mosolyogjon rájuk szomorúan. A szívére pedig édes, békés búbánat szállt.

Hát elindult Péter fel a havasba. Éjszaka lett, mire elérkezett a közepébe és éppen kisütött a hold. Visszanézett Péter, hát látja a holdvilágban a völgyet és az egész emberlakta rónaságot, melyet elhagyott, mint egy ezüst fátyolon keresztül. Sokáig nézte, aztán nem állta tovább: leült egy fatörzsre és a térdére lógatván a fejét, sírt. Sírdogált, amíg elzsibbadt, hát egyszer csak azt érzi, hogy selyem-puha, hűvös-könnyű fátyol borul rá. Erre fölkapja a fejét, hát ott áll előtte a Tündér: "Isten hozott Péter, elhoztad a karikagyűrűt?" avval odaült hozzá a fatörzsre.

Péter nem felelt, hanem behunyta a szemét és a fejét a tündér ölébe hajtotta. Akkor az mosolyogva följe hajlott és a hajával lágyan betakarta és az ujjáról lassan lehúzta a karikagyűrűt. Péter akkor nagy mélyet lélegzett és a szívéből le pattant az abroncs.

A völgyre és az egész ismerős emberlakta rónaságra odalent ezüst köd borult lassan. Távolodott és elsüllyedt a messzeségben.